

Sygn. akt I ACa 1181/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Jacek Pasikowski (spr.)

Sędziowie: SA Anna Cesarz

SA Krystyna Golinowska

Protokolant: sekr. sąd. Iga Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2017 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o stwierdzenie nieważności ewentualnie uchylene uchwał organu spółki

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 18 maja 2016 r. sygn. akt X GC 91/14

I. zmienia zaskarżony wyrok na następujący:

„1. oddala powództwo,

2. zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 1.060,92 (jeden tysiąc sześćdziesiąt i 92/100) złotych tytułem rozliczenia kosztów postępowania,

3. zwraca ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi, tytułem nadpłaconych zaliczek na wydatki w toku postępowania:

a) na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. kwotę (...),41 (jeden tysiąc siedemset pięć i 41/100) złotych,

b) na rzecz (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę (...),08 (jeden tysiąc czterysta trzydzieści dziewięć i 08/100) złotych”;

II. zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 2.000 (dwa tysiące) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

III. zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 377 (trzysta siedemdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem Okręgowym w Łodzi.

UZASADNIENIE

W sprawie z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. o stwierdzenie nieważności ewentualnie uchylenie uchwały organu spółki Sąd Okręgowy w Łodzi X Wydział Gospodarczy w wyroku z dnia 18 maja 2016 roku stwierdził, że uchwała nr 1/2014 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy (...) Spółki Akcyjnej w W. z dnia 11 stycznia 2014 roku jest nieważna, zasądził od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 4.294,56 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu oraz nakazał zwrot na rzecz każdej ze stron sporu nadpłaconych zaliczek na poczet wydatków.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia i rozważania:

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. w Ł. jest akcjonariuszem (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. i w dniu podjęcia zaskarżonej uchwały posiadała 107.840 akcji zwykłych na okaziciela pozwanej Spółki o wartości nominalnej 0,20 zł każda. Strona powodowa przed Nadzwyczajnym Zgromadzeniem Akcjonariuszy zwołanym na dzień 11 stycznia 2014 roku zawarła porozumienie z innym akcjonariuszem pozwanej - (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. posiadającą 297.796 akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 0,20 zł każda, co dawało obu wyżej wskazanym podmiotom łączną liczbę głosów podczas zgromadzenia w ilości 405.636.

W dniu 11 stycznia 2014 roku nadzwyczajne walne zgromadzenie akcjonariuszy (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. przyjęło między innymi uchwałę nr 1/2014 w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego tejże Spółki w drodze emisji akcji zwykłych imiennych serii C01, realizowanej w ramach subskrypcji prywatnej, przez złożenie oferty przez Spółkę i jej przyjęcie przez oznaczonego adresata, z jednoczesnym pozbawieniem dotychczasowych akcjonariuszy Spółki prawa poboru akcji nowej emisji oraz w sprawie zmiany Statutu Spółki związanej z tym podwyższeniem kapitału zakładowego Spółki. Mocą tejże uchwały podwyższano kapitał zakładowy pozwanej Spółki o kwotę 190.430.568 zł poprzez emisję 952.152.840 akcji serii C01. Ponadto w uchwale tej postanowiono, że akcje serii C01 będą obejmowane w drodze subskrypcji prywatnej w rozumieniu art. 431 § 2 pkt 1 k.s.h. w cenie emisyjnej 0,24 zł każda akcja, „skierowanej do następującego podmiotu ((...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.) – (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.”, która obejmie 952.152.840 akcji w zamian za wkład niepieniężny pod postacią 11.070 udziałów w kapitale zakładowym (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W..

Po podjęciu przedmiotowej uchwały (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł., głosując przeciwko jej przyjęciu, zgłosiła sprzeciw do tejże uchwały i zażądała jego zaprotokołowania.

Jedynym udziałowcem (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. jest (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., która jest zarejestrowana w rejestrze przedsiębiorców prowadzonym w ramach Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem nr (...), zaś Spółka Akcyjna o firmie (...) nie figuruje w Krajowym Rejestrze S.-wym.

Wskazując na powyższe ustalenia Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 425 § 1 k.s.h. w związku z art. 422 § 2 pkt. 2 k.s.h., akcjonariuszowi spółki akcyjnej, który głosował przeciwko uchwale walnego zgromadzenia, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu, przysługuje prawo do wytoczenia przeciwko tej spółce powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia sprzecznej z ustawą. Powodowa spółka bezspornie spełniła powyższe formalne wymogi wniesienia powództwa w niniejszej sprawie, nie uchybiła też terminowi do wniesienia powództwa, określonego w art. 425 § 2 k.s.h.

W ocenie Sądu, wniesione w sprawie powództwo o stwierdzenie nieważności opisanej w pozwie uchwały zasługiwało na uwzględnienie również z przyczyn merytorycznych. albowiem zgodnie z art. 431 § 1 k.s.h., podwyższenie kapitału zakładowego spółki akcyjnej wymaga zmiany statutu i następuje w drodze emisji nowych akcji lub podwyższenia wartości nominalnej dotychczasowych akcji. W rozpoznanej sprawie zaskarżona uchwała dotyczyła podwyższenia kapitału zakładowego pozwanej Spółki w drodze emisji nowych akcji, zaś zgodnie z art. 431 § 2 pkt 1 k.s.h., objęcie nowych akcji może nastąpić w drodze złożenia oferty przez spółkę i jej przyjęcia przez oznaczonego adresata

(subskrypcja prywatna). Taki też sposób objęcia nowych akcji przewidywała zaskarżona uchwała pozwanej Spółki. W myśl art. 432 § 1 k.s.h., uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego powinna zawierać między innymi przedmiot wkładów niepieniężnych i ich wycenę oraz osoby, które mają objąć akcje za takie wkłady. Składniki uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego, określone w art. 432 § 1 k.s.h. mają charakter obligatoryjny (iuris cogentis) i brak któregokolwiek z nich narusza przepis art. 432 § 1 k.s.h.

Jak wskazano w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku skarżona uchwała zawiera w prawdzie oznaczenie podmiotu, który ma objąć akcje za wniesione wkłady niepieniężne, ale wskazuje ono na osobę prawną nieistniejącą, gdyż nie istnieje rejestrze przedsiębiorców spółka określona w uchwale jako (...) S.A.", a także taki podmiot nie jest udziałowcem (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W..

Zdaniem Sądu I instancji jako nieuzasadnione przyjąć należy sprowadzenie powyższej nieprawidłowości do jedynie oczywistej omyłki pisarskiej w oznaczeniu tejże spółki, albowiem nazwa spółki prawa handlowego jest, wraz z numerem nadanym w Krajowym Rejestrze Sądowym, elementem identyfikującym tę spółkę w obrocie (por. art. 43² k.c. w zw. z art. 43⁵ § 1 k.c.). O oczywistej pomyłce można by mówić ewentualnie wówczas, gdyby w treści zaskarżonej uchwały znalazł się identyfikujący również spółkę numer KRS – numeru tego jednak w przedmiotowej uchwale brakuje. Natomiast podobieństwo brzmienia nazwy podmiotu określonego w zaskarżonej uchwale jako osoby mającej objąć akcje pozwanej Spółki do nazwy istniejącej (...) S.A. w W. nie może przesądzać o braku skutków prawnych wskazania w uchwale osoby prawnej nieistniejącej, gdyż różnice pomiędzy firmami spółek prawa handlowego są niekiedy bardzo niewielkie, co jednak nie wpływa na ich odrębny byt prawny.

W tym stanie rzeczy, zdaniem Sądu Okręgowego, w zaskarżonej uchwale o podwyższeniu kapitału zakładowego nie został w istocie spełniony wymóg określony w art. 432 § 1 pkt 7 k.s.h. – skoro jako osoba, która ma objąć akcje za wniesione wkłady niepieniężne, wskazana została osoba nieistniejąca – zaskarżona uchwała jest sprzeczna z przytoczonym przepisem ustawy i w związku z powyższym stwierdzić należało jej nieważność na podstawie art. 425 § 1 k.s.h. Wobec stwierdzenia nieważności uchwały opisanej w pozwie i uwzględnienia w ten sposób dalej idącego żądania pozwu, bezprzedmiotowe okazało się badanie przesłanek uzasadniających uchylenie owej uchwały.

O kosztach procesu Sąd I instancji orzekł na podstawie wyrażonej w art. 98 § 1 k.p.c. zasady odpowiedzialności za wynik procesu zasądzając je od strony pozwanej, która przegrała proces.

Wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 18 maja 2016 roku apelacją zaskarżyła strona pozwana w części uwzględniającej powództwo oraz rozstrzygającej o kosztach postępowania wskazując, że uchylona uchwała stała się ważna, gdyż w trybie art. 80 § 4 ustawy z dnia 14 lutego 1991 roku Prawo o notariacie (j. t. Dz. U. z 2016 r., poz. 1796) dokonano sprostowania oczywisty błąd pisarski.

W tym stanie rzeczy skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania za postępowanie I i II instancyjne.

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. podczas rozprawy w dniu 17 marca 2017 roku wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny dodatkowo ustalił:

Przed rozprawą apelacyjną wyznaczoną na dzień 17 marca 2017 roku strona pozwana ujawniła nową okoliczność faktyczną, a mianowicie, że jeszcze przed wydaniem zaskarżonego wyroku, w dniu 29 maja 2015 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. zbyła wszystkie posiadane akcje (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W., a tym samym w toku sporu przestała być akcjonariuszem pozwanej Spółki, co potwierdza załączona do akt dokumentacja Biura (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. (pismo procesowe wraz załącznikami k. 888-900) .

W tym stanie rzeczy podczas rozprawy apelacyjnej w dniu 17 marca 2017 roku stronie powodowej 14 dniowy termin na zajęcie stanowiska w przedmiocie zbycia akcji pozwanej i w piśmie procesowym z dnia 30 marca 2017 roku (...)

spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. potwierdziła fakt zbycia w toku sporu całości akcji wskazując jednak, że przedmiotowe zbycie miało charakter powierniczy, a nadto, że po zbyciu wszystkich posiadanych akcji strona powodowa nabyła ponownie 499 akcji, a tym samym w chwili obecnej jest nadal akcjonariuszem pozwanej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wobec zbycia w toku sporu całości akcji pozwanej Spółki przez (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. bezprzedmiotowym stało się odnoszenie do zarzutów apelacji, choć marginalnie Sąd Apelacyjny musi zaznaczyć, że żądanie pozwu zasadniczo było oparte na twierdzeniu o nieprawidłowej (zawyżonej) wycenie aportu za który miało nastąpić objęcie w drodze emisji akcji zwykłych imiennych serii Co1. Sąd I instancji pomimo prowadzenia obszernego postępowania dowodowego w tym przedmiocie, a w tym przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych na okoliczność wyceny wkładu niepieniężnego w ogóle nie odniósł się do jego wyników i powyższego zarzutu, choć w dacie wydania zaskarżonego wyroku nie miał wiedzy, że strona powodowa utraciła przymiot akcjonariusza pozwanej Spółki.

Wpływ ustawodawstwa europejskiego na prawo polskie, a tym Dyrektywa Parlamentu i Rady 2007/36/WE z 11.7.2007 r. w sprawie wykonywania niektórych praw akcjonariuszy spółek notowanych na rynku regulowanym (Dz. Urz. UE L Nr 184 z 14 lipca 2007 roku s. 17-24) doprowadził do zmiany dotychczasowych przepisów Kodeksu spółek handlowych i wprowadzenia rozróżnienia zasad ustalania grona osób uprawnionych do uczestniczenia w walnym zgromadzeniu spółki publicznej od spółki niepublicznej. Od dnia 3 sierpnia 2009 roku zasady uczestniczenia w walnym zgromadzeniu spółki publicznej regulują nowe przepisy (wprowadzone ustawą z dnia 5 grudnia 2008 roku o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz ustawy o obrocie instrumentami finansowymi - Dz. U. Nr 13, poz. 69). Stosownie do art. 406¹ k.s.h. grono uprawnionych do udziału w zgromadzeniu ustalone jest dokładnie na 16 dni przed dniem walnego zgromadzenia. Osoba będąca akcjonariuszem, która zbędzie akcje w dniu przypadającym na 15 dzień przed terminem walnego zgromadzenia nie będzie uprawniona do uczestniczenia w walnym zgromadzeniu. Istotne jest aby akcje na okaziciela mające postać zdematerializowaną zapisane były na rachunku papierów wartościowych danej osoby w dniu przypadającym na 16 dni przed terminem walnego zgromadzenia. Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1636) prawa ze zdematerializowanych papierów wartościowych powstają z chwilą zapisania ich po raz pierwszy na rachunku papierów wartościowych i przysługują osobie będącej posiadaczem tego rachunku, zaś zgodnie z ustępem 2 umowa zobowiązująca do przeniesienia zdematerializowanych papierów wartościowych przenosi te papiery z chwilą dokonania odpowiedniego zapisu na rachunku papierów wartościowych. Innymi słowy, przejście praw z papierów wartościowych znajdujących się w depozycie następuje z chwilą zawarcia umowy zobowiązującej i dokonania odpowiedniego zapisu na rachunku tych papierów. Skutki określone w art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi powstają więc w momencie dokonania zapisu na rachunku papierów wartościowych. Wobec jednoznacznej treści wyciągów z Biura (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. bezspornie w dniu 29 maja 2015 roku powodowa Spółka zbyła akcje pozwanej, a tym samym przestała być akcjonariuszem (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.. W tym kontekście za indyferentne dla rozstrzygnięcia należy uznać powoływanie się przez powoda na powierniczą sprzedaż akcji. Ewentualny stosunek powiernictwa nie wpływał bowiem na podmiot ujawniony jako właściciel akcji na rachunku maklerskim, a tylko ta okoliczność decyduje o przymocie akcjonariusza spółki publicznej, którą jest pozwana. Na zewnątrz, w stosunkach z osobami trzecimi, powiernik występuje bowiem jako samodzielny podmiot prawa.

Rozważenia wymaga zatem zarzut utraty przez akcjonariusza legitymacji czynnej do żądania stwierdzenia nieważności uchwały walnego zgromadzenia. Powyższa kwestia była przedmiotem obszernych rozważań przedstawionych w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2005 roku, a w jego uzasadnieniu wskazano między innymi, że "Przewidziana w art. 422 § 2 pkt 2 w zw. z art. 425 § 1 k.s.h. legitymacja akcjonariusza do żądania stwierdzenia nieważności uchwały walnego zgromadzenia jest legitymacją w znaczeniu materialnoprawnym. Zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c. Sąd wydając wyrok bierze za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Decydujący zatem, dla oceny legitymacji powoda do żądania stwierdzenia nieważności uchwały walnego zgromadzenia akcjonariuszy jest stan istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, a nie stan rzeczy istniejący w chwili podejmowania zaskarżonej

uchwały lub w chwili wytoczenia powództwa. Przewidziana w art. 192 pkt 3 k.p.c. regulacja stwierdzająca, że zbycie w toku sprawy rzeczy lub prawa, objętych sporem, nie ma wpływu na dalszy bieg sprawy, jest wyjątkiem od zasady przewidzianej w art. 316 § 1 k.p.c. i nie może być wykładana rozszerzająco. Odnosi się ona ściśle tylko do zbycia w toku procesu rzeczy lub prawa objętych sporem i wbrew ocenie Sądów obu instancji nie może mieć zastosowania do zbycia przez powoda - akcjonariusza w toku procesu wytoczonego na podstawie art. 425 k.s.h. posiadanych przez niego akcji pozwanej spółki akcyjnej, skoro ani akcje te ani związane z nimi prawa nie są przedmiotem sporu w procesie." (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2006 r., IV CSK 41/05, L.).

Bezspornie stan rzeczy brany pod uwagę przez sąd przy wydaniu wyroku obejmuje podstawę faktyczną i podstawę prawną wyroku (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 1997 roku, II CKN 70/96, OSNC 1997, nr 8, poz. 113, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2006 roku, II CSK 153/05, Lex nr 192012). Z kolei legitymacja materialna oznacza posiadanie przez dany podmiot prawa podmiotowego lub interesu prawnego mogącego podlegać ochronie prawnej w drodze sądowej. Uprawnienie do zaskarżenia uchwał zostało przyznane akcjonariuszowi nie ze względu na ochronę interesów spółki i innych akcjonariuszy, ale ze względu na konieczność zapewnienia każdemu akcjonariuszowi możliwości ochrony przede wszystkim jego interesów korporacyjnych i majątkowych. Treść art. 425 k.s.h. nie przewiduje wprawdzie, jako jednej z przesłanek powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały, istnienia interesu prawnego w jej zaskarżeniu, a przepisy art. 422 § 2 pkt. 2-4 k.s.h. także nie uzależniają legitymacji akcjonariusza do zaskarżenia uchwały od istnienia jego interesu prawnego, jednak z samej istoty powództwa o ustalenie stosunku prawnego lub prawa wynika, że legitymacja czynna do jego wytoczenia jest ściśle związana z interesem prawnym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lipca 1998 r., I CKN 794/97, OSNC 1999, z. 3, poz. 51). Jedynie zatem istnienie godnego ochrony interesu prawnego, jakim jest konieczność zapewnienia ochrony praw korporacyjnych i majątkowych akcjonariusza, uzasadnia przyznanie mu legitymacji do zaskarżania uchwał walnego zgromadzenia. W okresie, gdy jest akcjonariuszem, istnienie jego interesu do zaskarżenia uchwały jest przyjęte ustawowo i nie wymaga wykazania. Nie można jednak uznać, że sam fakt utraty statusu akcjonariusza po podjęciu nieakceptowanej przez niego uchwały powoduje odpadnięcie interesu prawnego i legitymacji do jej zaskarżenia. Podważałoby to sens i cel przyznania akcjonariuszowi legitymacji do zaskarżania uchwał, które godzą w jego prawa korporacyjne i majątkowe. Były akcjonariusz zachowuje zatem legitymację do zaskarżenia uchwały walnego zgromadzenia, która dotyczy jego praw korporacyjnych lub majątkowych, natomiast traci legitymację do zaskarżania uchwał, które nie dotyczą jego praw (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2010 r., I CSK 530/09 dotyczący spółki z o.o.). W realiach niniejszej sprawy uznać trzeba, że strona powodowa, po zbyciu akcji i utracie statusu akcjonariusza pozwanej Spółki, nie wykazała istnienia nadal interesu prawnego w żądaniu stwierdzenia nieważności zaskarżonej uchwały, gdyż wszelkie jej związki pozwaną Spółką zostały zerwane. Oczywistym jest, że ponowne nabycie akcji pozwanej nie może stanowić być podstawą sanowania legitymacji czynnej do zaskarżania uchwały z 2014 roku. Taka koncepcja w istocie prowadziłaby do sytuacji, w której nabycie choćby jednej akcji uprawniałoby do kwestionowania uchwał przyjmowanych przez Spółkę przed tym nabyciem, co z pewnością godziłoby w pewność obrotu. Posiadanie akcji w oznaczonym okresie legitymizuje oznaczony podmiot do określonych działań związanych wyłącznie z tym okresem, a tym samym zbycie akcji oznacza utratę swoistego "biletu", co czyni niemożliwym odzyskanie powyższej legitymacji poprzez ponowne nabycie akcji spółki akcyjnej. Te nowe akcje będą bowiem legitymizowały nabywcę, jedynie od chwili ich nabycia.

Z tych względów Sąd Apelacyjny, działając na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. oraz obciążył powoda na podstawie art. 98 k.p.c. kosztami postępowania powstałymi przed Sądem I instancji. Także na podstawie wyżej powołanej zasady odpowiedzialności za wynik procesu Sąd Apelacyjny zasądził od strony powodowej na rzecz strony pozwanej koszty postępowania apelacyjnego, które obejmowały wyłącznie opłatę sądową od apelacji w kwocie 2.000 złotych.